

Aan
De minister van Financiën en Cultuur

Adres kantoor Curaçao
De Rouvilleweg 39
Willemstad, Curaçao
Telefoon (+5999)4619081

Adres kantoor Sint Maarten
Frontstreet 26
Convent Building
Philipsburg, Sint Maarten
Telefoon (+1721) 5430331

Adres kantoor Aruba
L.G. Smith Boulevard 68
La Piccola Marina
Oranjestad, Aruba
Telefoon (+297) 5832800

Datum
18 oktober 2023
Ons kenmerk
Cft 202300107
Pagina
1/8

Uw kenmerk

Bijlagen
2

E-mail info@cft.cw
Internet www.cft.cw

Onderwerp
Advies op basis van artikel 11 lid 2 LAft bij de vastgestelde begrotingswijziging 2023

Geachte mevrouw Maduro,

Op 4 oktober 2023 ontving het College Aruba financieel toezicht (CAft) de vastgestelde Landsverordening tot wijziging van de begroting 2023 van Aruba (BW). Hierbij ontvangt u het advies van het CAft bij deze BW.¹ In bijlage 1 van deze brief vindt u een nadere uitleg en cijfermatige onderbouwing.

Oordeel

Met de BW wordt het financieringsoverschot voor de collectieve sector bijgesteld van AWG 63 miljoen naar AWG 111 miljoen, dit is 1,6 procent van het bruto binnenlands product (bbp).² Aruba voldoet daarmee aan de begrotingsnorm van een positief financieringssaldo van de collectieve sector van minimaal 1 procent van het bbp. Het CAft verwacht op basis van recente uitvoeringsinformatie dat het overschot aanzienlijk hoger zal uitvallen dan thans in de BW is begroot. Dit vooral vanwege de sterk stijgende belasting- en premie-inkomsten. Het CAft verzoekt u de meevallers adequaat inzichtelijk te maken en deze, conform de begrotingsregels, in te zetten voor schuldaflossing en investeringen.

Inmiddels is bekend dat de herfinanciering van de liquiditeitssteunleningen zal plaatsvinden tegen een rentepercentage van 6,9 procent. Aruba ging eerder uit van 3,5 procent.³ Het CAft vraagt u deze lasten op te nemen in de begroting en aandacht te houden voor een structurele beheersing van de lasten om tegenvallers op te vangen.

Het CAft wijst u op de in de BW opgenomen stijging van de personeelslasten van AWG 2 miljoen ten opzichte van 2022. Aruba voldoet hiermee niet aan de dit jaar nog geldende personeelslastennorm uit het protocol. Het CAft adviseert Aruba om aanvullende maatregelen te nemen om aan de personeelslastennorm te kunnen voldoen.

Toelichting

De BW is gebaseerd op realisatiecijfers van het eerste kwartaal 2023. De in de BW opgenomen informatie is niet meer actueel. Ondanks herhaald rappel heeft het CAft de tweede uitvoeringsrapportage 2023 van Aruba nog niet ontvangen.⁴ Op 17 oktober 2023 ontving het CAft de Najaarsnota inclusief de ontwerp tweede Landsverordening tot wijziging van de begroting 2023 ter advisering.

De totale baten stijgen in de BW met AWG 49 miljoen ten opzichte van de begroting. Deze stijging volgt uit beleidsaanpassingen, zoals de verhoging van de tarieven voor de Belasting op Bedrijfsomzetten (BBO) en de toeristenheffing van 9,5 procent naar 12,5 procent. Daarnaast is de stijging toe te schrijven aan het sterke economische herstel in Aruba. Op basis van de realisatie op kasbasis tot en met juni 2023 verwacht het CAft dat de meevaller bij de baten echter fors hoger zal zijn dan is begroot in de BW. Het is van belang dat deze meevallers goed en volledig inzichtelijk worden gemaakt en conform het protocol worden ingezet voor schuldafbouw en investeringen.

De totale lasten stijgen met AWG 22 miljoen ten opzichte van de begroting. Deze toename is deels toe te schrijven aan tegenvallers, zoals stijging van de rentelasten, technische omissies bij personeelslasten en lasten in het kader van het Landspakket. Een deel van de lasten betreft echter ook een beleidsintensivering bij personeelslasten, namelijk een verhoging van de overwerkvergoedingen. Conform de begrotingsregels uit het protocol mogen meevallers niet worden aangewend voor beleidsintensiveringen.

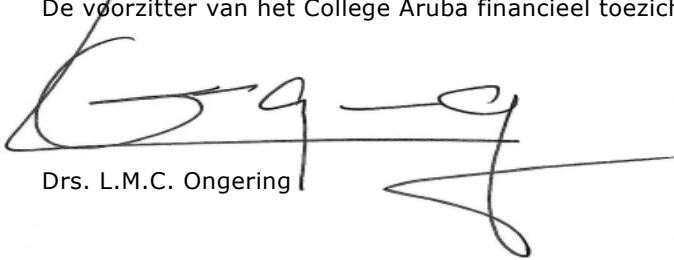
Inmiddels is bekend dat de liquiditeitssteunleningen tegen een percentage van 6,9 procent zullen worden geherfinancierd. In de begroting wordt nog uitgegaan van 3,5 procent. Deze tegenvaller bij de lasten zal ook in de begroting moeten worden verwerkt. Het CAft merkt hierbij op dat Aruba vanwege de hoge schuld en de herfinancieringsopgave in komende jaren een fors renterisico loopt.

Ten aanzien van de personeelslasten schrijft het protocol een jaarlijkse nominale daling voor. In 2022 bedroegen de personeelslasten AWG 426 miljoen. Gecorrigeerd voor de afbouw van salariskorting bedragen de personeelslasten in 2022 AWG 465 miljoen. Voor 2023 had Aruba aanvankelijk in de begroting AWG 460 miljoen begroot. In de BW stijgen de personeelslasten echter met AWG 7 miljoen tot AWG 467 miljoen, voornamelijk door een stijging van de overwerkvergoedingen (AWG 4 miljoen) en personeelslasten die gerelateerd zijn aan het Landspakket (AWG 2 miljoen). Hiermee voldoet Aruba in 2023 niet aan de norm voor personeelslasten. Het CAft adviseert Aruba om maatregelen te nemen om te voldoen aan de norm voor personeelslasten.

Kenmerk
Cft 202300107
Blad
3/8

Ik verwacht u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
De voorzitter van het College Aruba financieel toezicht

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'L.M.C. Ongerin', written over a horizontal line. The signature is stylized and cursive.

Drs. L.M.C. Ongerin

Deze brief is in afschrift verstuurd aan:
De minister-president van Aruba
De directeur van de Directie Financiën

Bijlage 1: Uitleg en cijfermatige onderbouwing

Het in de BW begrote financieringsoverschot van Aruba bestaat voor AWG 86 miljoen uit het financieringssaldo van het land, (1,2 procent van het bbp) en AWG 25 miljoen uit andere entiteiten in de collectieve sector (0,4 procent van het bbp). Dit is ten opzichte van de begroting een stijging van AWG 22 miljoen van het saldo van het land en AWG 25 miljoen van het saldo van de overige entiteiten van de collectieve sector.

In tabel 1 is de realisatie 2022 weergegeven. Daarnaast wordt de begroting 2023, en BW voor 2023 van Aruba weergegeven.

Tabel 1: Overzicht realisatie gewone dienst (in miljoenen AWG) ⁵

	2022	Begroting 2023	BW 2023	Vershil
Baten	1.367	1.564	1.613	49
Directe belastingen	506	476	496	20
Indirecte belastingen	605	715	738	23
Overige baten	256	373	379	6
Lasten	1.405	1.492	1.514	22
Personeelslasten	426	460	467	7
<i>Personeelslasten (excl. salariskorting)</i>	465	460	467	
Goederen en diensten	186	204	207	3
Rente	245	249	262	13
Subsidie	203	214	217	3
Overdrachten	162	181	177	-4
Bijdragen en afschrijvingen	183	184	184	0
Exploitatieresultaat	-37	72	99	27
Kapitaaldienst				
Kapitaalontvangsten	39	43	43	0
Kapitaaluitgaven	43	51	56	5
Resultaat kapitaaldienst	-4	-8	-13	-5
Financieringssaldo Land	-41	64	86	22

Bron: vierde uitvoeringsrapportage 2022, begroting en begrotingswijziging 2023 van Aruba.

Baten

De totale baten stijgen met AWG 49 miljoen ten opzichte van de begroting. Dit wordt veroorzaakt door een stijging van AWG 43 miljoen bij de belastingbaten, waarvan AWG 10 miljoen te wijten is aan een toename bij de loonbelasting en AWG 12 miljoen aan winstbelasting bij de directe belastingbaten. Daarnaast stijgen de indirecte belastingenbaten met name als gevolg van de tariefsverhoging bij de BBO met AWG 23 miljoen.

De overige baten nemen toe met AWG 6 miljoen ten opzichte van de begroting, voornamelijk als gevolg van de toeristenheffing. Ten opzichte van de begroting dalen de overige baten met AWG 33 miljoen, voornamelijk als gevolg van de post rechten, boeten en overig. De Sociale Verzekeringsbank (SVb) verwachtte aanvankelijk een bedrag van AWG 53 miljoen aan terug te vorderen loonsubsidie in 2023 te kunnen innen. Bij de BW wordt dit niet realistisch geacht en wordt deze post met AWG 33 miljoen verlaagd. Deze daling wordt deels gecompenseerd door een toename van AWG 22 miljoen aan niet-belastingopbrengsten als gevolg van de hogere baten bij de toeristenheffing.

Lasten

De totale lasten stijgen met AWG 22 miljoen ten opzichte van de begroting. De stijging van AWG 22 miljoen is deels toe te schrijven aan technische omissies bij de personeelslasten, hogere personeelslasten door overwerkuren, lasten in het kader van landspakket en rentelasten stijging.

De personeelslasten stijgen met AWG 7 miljoen ten opzichte van ten opzichte van de begroting als gevolg van lasten in het kader van Landspakket voor AWG 2 miljoen, technische omissies in de personeelsstaat (AWG 1 miljoen) en een aanvulling van AWG 4 miljoen voor overwerk bij de ordediensten.

De lasten voor goederen en diensten stijgen met AWG 3 miljoen ten opzichte van de begroting. Het CAft verzocht bij de begroting om de post goederen en diensten naar beneden bij te stellen op basis van de herhaalde onderuitputting bij deze post in afgelopen jaren. Desalniettemin liggen de begrote lasten hoger dan het pre-corona niveau in 2019 en realisatie in voorgaande jaren. Het CAft heeft eerder opgemerkt dat de post goederen en diensten kritisch bezien moet worden.⁶ In lijn met zijn eerdere adviezen, benadrukt het CAft het belang van beheersing van deze lasten.⁷

De rentelasten stijgen met AWG 13 miljoen ten opzichte van de begroting. Gelet op het hogere rentepercentage van 6,9 procent voor de herfinanciering van de liquiditeitssteunleningen stijgen de rentelasten in 2023 additioneel met AWG 9 miljoen.

Kapitaaldienst

Het saldo van de kapitaaldienst stijgt met AWG 8 miljoen als gevolg van de begrote investeringen die zijn verhoogd van AWG 20 miljoen in de begroting naar AWG 28 miljoen in de BW. Dit bedrag is met name bestemd voor het versterken van het grenstoezicht in het kader van het Landspakket.

Collectieve sector en overheidsentiteiten

In tabel 2 is het voorlopige resultaat bij de BW voor 2023 van de gehele collectieve sector van Aruba weergegeven, afgezet tegen de realisatie 2022 en de begroting.

Tabel 2: Overzicht resultaat collectieve sector (in miljoenen AWG) ⁸

	2022	Begroting 2023	BW 2023	Verschil
Financieringssaldo land (A)	-41	64	86	22
Exploitatie	-37	72	99	27
Kapitaaldienst	-4	-8	-13	-5
Resultaat entiteiten (B)	60	-1	25	24
AZV	3	8	19	11
SVb	41	23	50	27
ATA	38	0	0	0
Serlimar	1	0	0	0
SEPB	0	-1	0	-1
UA	0	-1	-1	0
Correcties ⁹	-24	-30	-43	-13
Collectieve sector (A+B)	19	63	111	48
Tekort/overschot (% bbp)	0,3	0,9	1,6	0,7
bbp	6.303	6.850	6.850	-

Bron: vierde uitvoeringsrapportage 2022, begroting en begrotingswijziging 2023 van Aruba.

Voor de entiteiten die tot de collectieve sector behoren geldt dat het resultaat 2023 positief is beïnvloed door hogere overschotten bij de SVb en Algemene Ziektekostenverzekering (AZV). De AZV verwacht een resultaat van AWG 19 miljoen in 2023. Het resultaat van de SVb is AWG 27 miljoen hoger dan initieel begroot. Het verwachte overschot is met name toe te schrijven aan een gunstige ontwikkeling van de inkomsten.

Op 21 maart 2023 is, conform het voorstel van Aruba, de collectieve sector voor het jaar 2022 vastgesteld door de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK). Voor 2023 en verder is door de minister van BZK voorgesteld om de wijze van vaststelling van de collectieve sector tussen de landen (Aruba, Curaçao en Sint Maarten) te harmoniseren. In dat kader werkt Aruba momenteel samen met het Centraal Bureau voor de Statistiek van Aruba en het Centraal Bureau voor de Statistiek van Nederland om het proces van aanwijzing van de collectieve sector te optimaliseren.

Het CAft blijft benadrukken dat een spoedige vaststelling van de collectieve sector, inclusief een eventuele herziening van de samenstelling van de collectieve sector, van belang is.

Bij de begroting adviseerde het CAft om structurele maatregelen te nemen om de landsbijdragen aan de overheidsentiteiten te verlagen.¹⁰ Bij de ontwerp begrotingswijziging 2023 constateerde het CAft dat de dienstverleningsovereenkomst met Serlimar structureel met AWG 2,2 miljoen wordt verlaagd en adviseerde Aruba om integraal te bezien of een vergelijkbare verlaging in de landsbijdrage ook doorgevoerd kan worden bij Arubus, Post N.V. en Freezone Aruba. Uit de BW blijkt niet welke maatregelen er zijn genomen. Het CAft benadrukt de noodzaak om een meerjarige strategie te ontwikkelen om te bezien hoe de financiële zelfredzaamheid van deze entiteiten verhoogd kan worden om de landsbijdragen structureel te beperken.

In 2020 heeft de Rijksministerraad een taakstelling voor de structurele bezuinigingen in de zorg geïntroduceerd. Aruba trof vanaf 2020 verschillende maatregelen, waarvan een deel een incidenteel karakter had en inmiddels is ingetrokken.

Momenteel worden er concrete stappen gezet om tot ramingen te komen bij de AZV die inzicht geven in de meerjarige ontwikkeling van de zorguitgaven en inkomsten. Het CAft is positief ten aanzien van de stappen die de AZV hiertoe zet. Op basis van deze meerjarenraming kan namelijk bepaald worden hoe de zorguitgaven zich bij ongewijzigd beleid ontwikkelen. Op basis van dat beeld zal moeten blijken hoe op de middellange termijn ontwikkeling van de zorguitgaven getemperd kan worden.

Schuldpositie

De overheidsschuld van Aruba bedraagt AWG 5.632 miljoen. De schuldquote bedraagt hiermee 83 procent van het bbp. De schuldquote toont een dalende trend, maar die is voornamelijk gedreven door de groei van het bbp. Met een nog hogere (verwachte) meevaller dan nu begroot, kan Aruba de schuld versneld verlagen. Hiermee komt het behalen van de doelstelling van een schuldquote van 70 procent van het bbp in 2027 binnen handbereik. Het is daarbij van belang dat lasten structureel worden beheerst.

Bijlage 2: Eindnoten

---

¹ Op basis van artikel 11 lid 2 van de Landsverordening Aruba tijdelijk financieel toezicht (LAft) reageert het CAft op de Landsverordening tot wijziging van de begroting 2023. Het toetsingskader voor de beoordeling van de begroting wordt gevormd door de LAft en het protocol Aruba-Nederland van 22 november 2018 (het protocol). De looptijd van het protocol is op 20 januari 2022 met twee jaar verlengd en eindigt 31 december 2023.

² Bij de berekening van deze quote is uitgegaan van een bbp voor 2023 van AWG 6.850 miljoen, ontleend aan IMF, World Economic Outlook, oktober 2023.

³ In de ontwerpbegroting 2024 is Aruba uitgegaan van een herfinanciering van de liquiditeitssteunleningen tegen 3,5 procent rente.

⁴ Cft, kenmerk Cft 202300072, Tijdigheid aanlevering uitvoeringsrapportages, d.d. 18 augustus 2023.

⁵ In deze tabel is sprake van afronding op hele AWG miljoenen. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen in de tabel voorkomen.

⁶ CAft, kenmerk CAft 202200165, Advies bij de vastgestelde begroting 2023, d.d. 20 december 2022.

⁷ CAft, kenmerk CAft 202200037, Advies bij de vastgestelde begroting 2022, d.d. 10 mei 2022.

⁸ In deze tabel is sprake van afronding op hele AWG miljoenen. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen in de tabel voorkomen.

⁹ Ter voorkoming van dubbeltellingen, worden correcties aangebracht. Zo wordt het resultaat van ATA in jaar t als dividend uitgekeerd in jaar t+1.

¹⁰ CAft, kenmerk CAft 202200165, Advies bij de vastgestelde begroting 2023, d.d. 20 december 2022.